

Роздаткові матеріали до Лекції.1:

Теоретичні основи вивчення підприємницької діяльності

Вступ

1. Сутність і функції підприємництва.
2. Основні принципи здійснення підприємницької діяльності.
3. Економічна основа підприємництва.
4. Базові передумови здійснення підприємницької діяльності.

Вступ

«Основи підприємницької діяльності» – це дисципліна, яка формує у студентів систему знань з методології та організаційних основ підприємницької діяльності, а також необхідних компетенцій і початкових практичних навичок, потрібних для організації ведення бізнесу відповідно до вимог регуляторної політики держави.

Мета дисципліни – оволодіння знаннями щодо методології та організаційних основ підприємницької діяльності, а також набуття необхідних практичних навичок, потрібних для започаткування та ведення власної справи.

Структура дисципліни – 5 лекційних і 2 семінарських заняття.

1	Тема 1. Теоретичні основи вивчення підприємницької діяльності
2	Тема 2. Історичний розвиток, філософія, етика і культура підприємництва
3	Тема 3. Форми і види підприємницької діяльності
4	Тема 4. Організація підприємницької діяльності
5	Тема 5. Планування підприємницької діяльності

Завдання на сьогодні:

- Створити групу у Вайбер і приєднати старост та всіх бажаючих студентів
- Самостійно обрати підприємство (фірму) для Презентації (доповіді) про успішну компанію на 1-й семінар (див. додаткові файли). Термін здачі там само.
- Заповнити Реєстраційну форму на гугл диск, для Презентації (доповіді) про успішну компанію – навпроти ПІБ дату запису та назву компанії про яку

будете робити презентацію (доповідь) (для 2-х потоків кібернетиків) – всі компанії різні.

- У випадку плагіату компаній бали за доповідь будуть віднісуюватися (у тих хто пізніше обере уже зайняту компанію – 10 балів) [Скріншот екр.!!!](#)

1. Сутність і функції підприємництва.

Поняття «підприємництво» використовується в науковій літературі в декількох основних значеннях:

- 1) Діяльність.
- 2) Соціально-економічне явище.
- 3) Рушійна сила соціально-економічного розвитку, фактор економічного зростання (не повністю використаний в Україні та ін.

Д/з знайти у науковій літературі інші способи трактування поняття «підприємництво»

У цій лекції ми детально розглянемо 1 і 2 аспекти поняття «підприємництво», а інші аспекти вивчимо в наступних лекціях.

Відповідно до Господарського кодексу України, що вступив у чинність 16.01.2003:

1. Підприємництво - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Розділ I. Основні засади господарської діяльності

- Глава 4. Господарська комерційна діяльність (підприємництво)
  - Стаття 42. Підприємництво як вид господарської діяльності

Підприємництво – особливий вид діяльності, який характеризується такими ознаками:

- це самостійна діяльність, діяльність "за свій рахунок". Основою підприємницької діяльності є власність підприємця;
- це ініціативна, творча діяльність. Основою здійснення підприємницької діяльності є власна ініціатива, творчо-пошуковий, інноваційний підхід;

➤це систематична діяльність. Підприємницька діяльність має бути постійною, пов'язаною з відтворювальним процесом, і обов'язково офіційно зареєстрованою;

➤це діяльність, яка здійснюється на власний ризик, під власну економічну (майнову) відповідальність;

➤метою підприємницької діяльності є отримання прибутку або власного доходу.

Функції підприємництва. Сутність підприємництва значно глибше розкривається через його основні функції: інноваційну (творчу), ресурсну, організаційну, стимулюючу (мотиваційну).

Інноваційна (творча) функція підприємництва полягає в сприянні генеруванню та реалізації нових комерційних ідей, здійсненню техніко-економічних, наукових розробок, проектів, що пов'язані з господарським ризиком.

Ресурсна функція підприємництва передбачає мобілізацію на добровільних засадах матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних, інтелектуальних та інших ресурсів.

Організаційна функція підприємництва полягає в безпосередній організації виробництва, збуту, реклами тощо, зводиться до поєднання ресурсів в оптимальних пропорціях здійснення контролю за їх виконанням.

Стимулююча (мотиваційна) функція підприємництва зводиться до формування стимулюючого (мотиваційного) механізму ефективного використання ресурсів з урахуванням досягнень науки, техніки, управління організації виробництва, а також до максимального задоволення потреб споживача.

Американські економісти К. Макконнелл і С. Брю у відомій праці "Економікс" визначають підприємництво через функції, що виконуються підприємцем:

➤вияв ініціативи в об'єднанні факторів виробництва, усіх ресурсів для виробництва певного товару або послуги з метою одержання прибутку;

➤прийняття неординарних рішень в управлінні підприємством;

➤впровадження інновацій через виробництво нового виду товару (послуги) або вдосконалення чи радикальної зміни виробничого процесу;

➤підприємець – це людина, яка наражається на ризик, несе відповідальність за економічний ризик, що пов'язаний не тільки з його часом, працею і діловою репутацією, але і вкладеними коштами – власними і своїх компаньйонів.

Є ще ціла низка взаємопов'язаних понять, які ви повинні знати:

❖ **Підприємливість** – це здатність до самостійних, неординарних, нетипових дій господарюючих суб'єктів. Тому в умовах ринку практично всі люди мають бути підприємливими, однак це не означає, що всі повинні і можуть бути підприємцями. Як показує світовий досвід, лише 1–4 % населення тієї чи іншої країни є представниками підприємницьких кіл.

❖ **Підприємець** – це суб'єкт господарювання, який поєднує в собі новаторські, комерційні та організаторські здібності для пошуку і розвитку нових видів і методів виробництва, а також нових благ, якостей та сфер застосування, капіталу.

2. Основні принципи здійснення підприємницької діяльності.

Принципи підприємництва – це вихідні (первісні) засади, норми, правила, через які реалізується свобода підприємницької діяльності.

Підприємницька діяльність здійснюється на основі таких принципів:

➤ вільного вибору видів діяльності, що не заборонені чинним законодавством (окремі види діяльності можуть здійснюватися тільки державними підприємствами й організаціями, а деякі види діяльності – лише на підставі спеціального дозволу – ліцензії);

➤ залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької діяльності майна та коштів юридичних осіб і громадян;

➤ самостійного формування програм діяльності;

➤ самостійного вибору постачальників і споживачів продукції;

➤ самостійного встановлення цін відповідно до законодавства;

➤ вільного наймання працівників;

➤ залучення і використання матеріально-технічних, фінансових, трудових, природних та інших ресурсів, використання яких не заборонене або не обмежене чинним законодавством;

➤ вільного розпорядження прибутком, що залишився після внесення платежів, установлених чинним законодавством;

➤ самостійного здійснення підприємцем – юридичною особою зовнішньоекономічної діяльності;

➤ використання будь-яким підприємцем належної йому частки валютної виручки на власний розсуд.

Підприємництво як явище господарського життя завжди розвивається в певному соціально-економічному та історичному середовищі. Саме тому для його безперервного відтворення необхідні чітко визначені передумови.

3. Економічна основа підприємництва.

Економічною основою підприємницької діяльності є приватна власність.

Власність – це відносини, які складаються між економічними суб'єктами щодо привласнення засобів виробництва і результатів праці.

Відносини власності на засоби виробництва покладені в основу всіх виробничих відносин будь-якої економічної системи господарювання. Основою

відносин власності є відносини привласнення засобів виробництва та його результатів, які охоплюють володіння, розпорядження та користування.

Основні складові (рівні) відносин власності з часів Римського права:

Володіння – відносини номінального панування суб'єкта над об'єктом власності.

Користування – процес використання корисних властивостей з об'єкта власності для задоволення конкретних потреб.

Розпорядження – фактичне здійснення влади власника над об'єктом власності, фактичне управління нею.

Відносини власності – «основна конструкція» економіки, вони охоплюють весь господарський процес. Це дає підставу для твердження, що економічні системи відрізняються за типами власності.

Історія не знає прикладів до ринкової економіки без опори на приватну власність. Відомо, що такі форми власності, як групова, колективна, кооперативна, акціонерна, пайова, історично виникли в результаті розвитку приватної власності, вийшли з неї і прийшли їй на зміну. Те саме можна сказати і про державну власність. Ця форма покликана коригувати розвиток приватної власності, усувати властиві їй суперечності, а в разі потреби – через денаціоналізацію знову повертатись у приватну власність. Яскравий приклад цього – реформи Тетчер у Великобританії.

У системі підприємництва вся власність належить окремим громадянам чи компаніям. Володіння власністю – це також володіння владою. Ті, хто контролюють власність, здатні впливати на дії інших. Оскільки право приватної власності дає змогу поширити володіння власністю серед великої кількості людей, то і влада розподіляється між членами суспільства більш широко. Це обмежує небезпеку концентрації влади в руках у небагатьох, а історія показує, що концентрація влади призводить до зловживання цією владою.

Приватна власність об'єктивно сприяє також збереженню ресурсів. Те, як ми поводимося з власністю, безпосередньо залежить від прав, які має власник цієї власності.

Власник має право:

- вирішувати, як саме використовувати свою власність;
- передавати, продавати свою власність;
- користуватися доходами та іншими вигодами, які дає його власність.

Маючи приватну власність, кожен може користуватися цими правами. Отже, слід захищати цю власність і піклуватися про неї.

Такі дії найбільше відповідають інтересам людей, оскільки власність визначає добробут. Власність – це багатство. Коли власність втрачає вартість, її власник втрачає частину багатства. Право приватного володіння власністю змушує нас працювати більше і продуктивніше, що, у свою чергу, веде до економічного зростання. Таким чином, приватна власність виступає економічною основою підприємництва і розкриває простір для його функціонування і розвитку.

4. Базові передумови здійснення підприємницької діяльності.

Ефективна підприємницька діяльність можлива лише в певних соціально-економічних умовах, при певному політичному устрої, який заохочує підприємництво, історична практика підтверджує це. Зокрема, в країнах, де підприємництво бурхливо розвивалося і розвивається, як правило, завдяки цілеспрямованим зусиллям держав, створювався соціально-економічний клімат, сприятливий для цієї діяльності (США, Японія, ФРН, Гонконг, Сінгапур і т.д.) і навпаки - країни Східної Європи.

Для виникнення і розвитку підприємництва необхідні відповідні умови. Соціально-економічні передумови цивілізованого розвитку підприємництва можна об'єднати в 4 основні групи: економічні, політичні, юридичні (правові), соціально-культурні та етичні.

1. Основні економічні передумови розвитку підприємництва:

1) наявність економічної свободи, самостійності, свободи вибору і прийняття рішень.

2) дієве забезпечення захисту прав власності.

3) реальний плюралізм форм власності, тобто наявність різних типів та форм власності, які визнані чинним законодавством рівноправними і можуть конкурувати між собою у боротьбі за ринки збуту, сфери прикладання капіталу тощо;

...

Д/з – продовжити список

2. Першочергові політичні умови:

- стабільна поточна політична ситуація;
- довгострокова стабільність в країні і розвиток процесу демократизації;
- підвищення авторитету влади і уряду, довіри до нього народу.

...

Д/з – продовжити список

Усе це можна сказати словами народної мудрості «Гроші люблять тишу»

3. Юридичними (правовими), умовами підприємницької діяльності є:

1) ефективна та стабільна законодавча база щодо підприємництва;

2) ефективна система захисту прав власності. Наявність певних майнових прав на умови і результати виробництва. Підприємець обов'язково повинен бути власником виробленого продукту і доходу, одержаного від реалізації продукції. Тільки при цих умовах виникає відповідна зацікавленість до ведення підприємницької діяльності. Захист інтелектуальної власності (винаходів, патентів, ліцензій та ін.);

3) створення однакових "правила гри" для всіх учасників, тобто надавати однакові права і свободу суб'єктам господарювання. Не допущення безпідставного втручання органів державного управління у господарську діяльність будь-якого суб'єкта.

Д/з – продовжити список

4. Соціально-культурні та етичні передумови:

- 1) позитивна суспільна думка щодо діяльності підприємців;
- 2) загальна висока духовність, культура та освіченість населення в країні.
- 3) дотримання підприємцями головних правил і норм, що виражається у «золотому етичному правилі бізнесу» (згідно з такими видатними суспільними діячами, підприємцями і науковцями як Б. Франклін, М.Вебер, Максвел та ін.): «не роби іншим людям того, чого не хочеш, щоб зробили тобі»,

...

Д/з – продовжити список

Література:

1. Господарський Кодекс України. Прийнятий 19.01.03. — К.: Істина, 2003. — 208 с.
2. Гой І. В. Підприємництво [текст] : навч. посіб. / І. В. Гой, Т. П. Смелянська. — К. : «Центр учбової літератури», 2013. — 368 с.
3. Богуславський О.В. Специфічні особливості здійснення підприємницької діяльності в Україні // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — Економіка. 2011 — Вип. 124/125. - с. 78-81.
4. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посіб. — 3тє вид., випр.. і доп. — К.: Знання-Прес, 2006. — 350 с.
5. Основи економічної теорії: Підручник / А.А.Чухно, П.С.Єщенко, Г.Н.Климко та ін. За ред. А.А.Чухна. — К. «Вища школа». — 2001. — 606 с.
6. Підприємництво: практикум. Навчальний посібник / Мазур І.І., Євтушев-ська О.В., Ігнатович Н.І. та інші (усього 8 осіб). — К.: ВПЦ «Київський університет», 2016. — 255.
7. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: Довідник. — К.: Знання-Прес, 2007. — 440 с.